

Пояснювальна записка

Основою сучасного виховного процесу є людина як найвища цінність. Провідною тенденцією виховання стає формування системи ціннісного ставлення особистості до соціального і природного довкілля та самої себе. Набирає сили тенденція гармонійного поєднання інтересів учасників виховного процесу: вихованця, котрий прагне до вільного саморозвитку і збереження своєї індивідуальності; суспільства, зусилля якого спрямовуються на моральний саморозвиток особистості; держави, зацікавленої у тому, щоб діти зростали громадянами-патріотами, здатними забезпечити країні гідне місце у цивілізованому світі.

Сучасний зміст виховання в Україні — це науково обґрунтована система загальнокультурних і національних цінностей та відповідна сукупність соціально значущих якостей особистості, що характеризують її ставлення до суспільства і держави, інших людей, праці, природи, мистецтва, самої себе. Виховання здійснюють для ідентифікації вихованця із загальновизнаними цінностями і якостями та самореалізації його сутнісних сил. Система цінностей і якостей особистості розвивається і виявляється через її власне ставлення.

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ виявляється у патріотизмі, національній самосвідомості й ідентифікації, правосвідомості, політичній культурі та культурі міжетнічних відносин.

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДЕЙ виявляється у моральній активності особистості, прояві відповідальності, чесності, працелюбності, справедливості, гідності, милосердя, толерантності, совістливості, терпимості до іншого, доброзичливості, готовності допомогти іншим, обов'язковості, добросовісності, ввічливості, делікатності, тактовності; вмінні працювати з іншими; здатності прощати і просити пробачення, протистояти виявам несправедливості, жорстокості. Показник моральної вихованості особистості — це єдність моральної свідомості та поведінки, єдність слова і діла, наявність активної за формою та моральної за змістом життєвої позиції.

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ формується у процесі екологічного виховання і виявляється у таких ознаках: усвідомленні функцій природи в житті людини та її самоцінності; почутті особистої причетності до збереження природних багатств, відповідальності за них; здатності особистості гармонійно співіснувати з природою; поводитися компетентно, екологічно безпечно; критичній оцінці споживацько-утилітарного ставлення до природи, яке призводить до порушення природної рівноваги, появи екологічної кризи; вмінні протистояти проявам такого ставлення доступними способами; активній участі у практичних природоохоронних заходах: здійсненні природоохоронної діяльності з власної ініціативи; посиленому екологічному просвітництві. Ціннісне ставлення до природи і сформована на його основі екологічна культура є обов'язковою умовою сталого розвитку суспільства, узгодження економічних, екологічних і соціальних чинників розвитку.

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО МИСТЕЦТВА формується у процесі естетичного виховання і виявляється у відповідній ерудиції, широкому спектрі естетичних почуттів, діях і вчинках, пов'язаних з мистецтвом. Особистість, якій властиве це ставлення, володіє системою елементарних мистецьких знань, адекватно сприймає художні твори, здатна збагнути та виразити власне ставлення до мистецтва, прагне та вміє здійснювати творчу діяльність у мистецькій сфері.

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ є визначальною складовою змісту виховання особистості, що спрямована на формування у неї розуміння особистої значущості праці як джерела саморозвитку і самовдосконалення.

Ціннісне ставлення до праці, складний змістовно-синтетичний компонент особистості, який включає в себе ставлення дітей та учнівської молоді до праці як однієї з важливих життєвих потреб, почуття задоволеності працею й наявності сукупності найважливіших моральних якостей, що визначають ставлення до трудової діяльності загалом (працьовитість, відповідальність, охайність, бережливість, вміння раціонально розподіляти робочий час і т.п.).

Трудове виховання — це процес цілеспрямованого й усвідомленого прилучення зростаючої особистості до суспільних цінностей праці, які формуються у неї за допомогою пізнавальних і конкретно перетворювальних видів діяльності перманентно зростаючої складності.

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ передбачає сформованість у зростаючої особистості вміння цінувати себе як носія фізичних, духовно-душевних та соціальних сил. Воно є важливою умовою формування у дітей та учнівської молоді активної життєвої позиції.

Ціннісне ставлення до свого фізичного "Я" — це вміння особистості оцінювати свою зовнішність, тілобудову, поставу, розвиток рухових здібностей, фізичну витривалість, високу працездатність, функціональну спроможність, здатність відновлювати силу після фізичного навантаження, вольові риси, статеву належність, гігієнічні навички, корисні звички, стан свого здоров'я та турбуватися про безпеку власної життєдіяльності, вести здоровий спосіб життя, активно відпочивати.

Ціннісне ставлення до свого психічного "Я" передбачає вихованість у дітей та учнівської молоді культури пізнання власного внутрішнього світу — думок, переживань, станів, намірів, прагнень, цілей, життєвих перспектив, ідеалів, цінностей, ставлень. Важливо навчити зростаючу особистість сприймати себе такою, якою вона є, знати свої позитивні і негативні якості, сприяти формуванню у неї реалістичної Я-концепції, готовності та здатності до самовдосконалення, конструктивної самокритичності.

Ціннісне ставлення до свого соціального "Я" виявляється у таких ознаках: здатності орієнтуватися та пристосовуватися до нових умов життя, конструктивно на них впливати; визначенні свого статусу в соціальній групі, налагодженні спільної праці з дорослими та однолітками; вмінні запобігати конфліктам, справедливому і шляхетному ставленні до інших людей; позиції активного суб'єкта громадянського суспільства, який може і має впливати на долю країни.

Метою програми є створення цілісної моделі виховної системи на основі національних та загальнолюдських цінностей.

Для досягнення означеної мети передбачено реалізацію таких **завдань**:

- дотримання принципів виховання, визначених концептуальними засадами національної програми;
- організація виховного процесу в класному колективі та з батьками на засадах проектної педагогіки;
- створення програми виховання для кожного класу з урахуванням індивідуально-педагогічних можливостей класних керівників, батьків, а також — результатів вивчення рівнів фізичного, соціального, психічного та духовного розвитку учнів;
- змістове наповнення програми виховання з урахуванням вікових особливостей учнів;
- задоволення базових потреб особистості вихованця (фізіологічних потреб, потреби в безпеці, любові та прихильності, визнанні та оцінці, в самоактуалізації) за умов загальноосвітнього навчального закладу;
- реалізація у процесі роботи особистісно орієнтованого, діяльнісного, системного, творчого та компетентнісного підходів до організації виховного процесу в шкільному та класному колективах;
- оптимальне поєднання форм організації виховної роботи: індивідуальної, групової, масової;
- створення належних умов для особистісного зростання кожного вихованця (створення ситуацій успіху та підтримки), його психолого-педагогічний супровід;
- співпраця з органами учнівського самоврядування, дитячими громадськими організаціями;
- інтеграція зусиль батьківської громади позашкільних закладів, представників державної влади, громадських та благодійних організацій, правоохоронних органів та установ системи охорони здоров'я.

Важливим засобом виховання особистості в сучасних умовах є проектна діяльність. У проектній діяльності увага класного керівника акцентується на таких аспектах:

- розвиток творчої особистості дитини;
- виявлення та становлення індивідуальних особливостей школярів;
- рівні особистісно-виховних досягнення учнів;
- створення відповідних умов у школі для всебічного розвитку учнів;
- функціонування системи медично-психологічного та соціально-педагогічного забезпечення процесу розвитку школярів.

Програма виховання учнів реалізується у процесі організації:

- навчально-виховної діяльності;
- позаурочної та позакласної діяльності;
- позашкільної освіти;
- роботи органів учнівського самоврядування;
- взаємодії з батьками, громадськими організаціями, державними установами.

Ефективність різних видів виховання залежить від спрямованості виховного процесу, форм і методів його організації.

ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Перша сходи́нка . ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ

Класи	Тематичний зміст виховної діяльності	Виховні досягнення	Форми діяльності
1	«Що я ціную у житті». «Хто я?». «Я хочу стати кращим». "Азбука ввічливості". "Бути вихованим. Що це означає?". "Розкажи про себе". "На кого ти хочеш бути схожим?". "Мій настрій". "Мій день". "Зовнішній вигляд учня". "Я і мої друзі". "Я і мій клас". "Як треба поводитися у школі, вдома, на вулиці?". "Кожній речі — своє місце". "Якщо хочеш бути здоровим — загартовуйся". "Чистота — запорука здоров'я". "Будемо здорові, або Пригоди маленьких зубчиків". "Вогонь буває різним". "Абетка пішохода". «Хто я?», «Я хочу стати кращим», «Хочу і можу бути здоровим»	Сформованість основ духовно-морального та фізичного розвитку особистості: — усвідомлення цінності власного життя і збереження здоров'я (фізичного, психічного, соціального, духовного, культурного) свого і кожної людини; — адаптація до змін навколишнього середовища, пізнання прекрасного у собі, основ самооцінювання, самоконтролю, саморегуляції, самоповаги, почуття гідності, безпеки власної життєдіяльності; — знання та навички ведення здорового способу життя (дотримання правил гігієни, рухового режиму).	Ситуаційно-рольова гра сюжетно-рольова гра, гра-драматизація, інсценування, гра-бесіда, гра-мандрівка, екскурсія, ігрова вправа, бесіда, ранок, свято, усний журнал, групова справа, уявна подорож, конкурси, ігри, школа ввічливості, демонстрація, розповідь, вікторина, виставка малюнків, перекличка повідомлень, година милування, спортивні змагання, козацькі забави, театральна вистава, ляльковий театр, веселі старты, естафети
2	«Життя людини – найвища цінність». «Я людина». «Я хочу бути схожим». "Чарівні слова". "Мій день народження". "Що потрібно знати про свій характер?". "Як організувати свій день?". "Цінуй свій час і час інших". "Сам удома". "Дав обіцянку — виконуй". "Умій слухати". "Дбай про інших". "Однокласник, товариш, друг". "Дерево міцне корінням, а людина — друзями". "Як не захворіти". "Подорож до Країни здоров'я". "Профілактика інфекційних захворювань". "Старти надій". «Я – людина», «Я хочу бути схожим», «Хочу і можу бути здоровим»		
3	"Найцінніше в моєму житті". "Дорога кожна хвилина". "Мої «хочу», «можу» і «треба». Мої мрії ". «Я і мої обов'язки». «Як навчитись стримуватись?». «Мої доручення». "Мій день: хороше і погане". "Дисципліна і культура". "Дорога до школи та додому". "Ти — вихована дитина?". "Твій зовнішній вигляд". "Мій улюблений герой". "Як я дбаю про своє здоров'я". "Продукти харчування: наші друзі й вороги". "Здоровим будь!". "Свято Мий-додіра". "Спортивна надія". «Хочу і можу бути здоровим»		

4	"Для чого живе людина?". "Віра у себе". "Завтрашній характер — у сьогоднішньому вчинку. "На кого я хочу бути схожим у житті?". "Мій ідеал". "Твої норми поведінки". "Що означає бути вихованим". "Чуйність і байдужість". "Зубів немає, а людину гризе". "Як зробити правильний вибір". "Як стати людиною". "Не кидай слів на вітер". "Хто багато читає, той багато знає". "Козацькі забави". "Як я провів канікули". "Почни день з ранкової гімнастики". "Переможемо всі хвороби". "Культура харчування". "Шкідливі звички". «Хочу і можу бути здоровим»		
5	"Який Я? Яким я хочу бути? " "Дужий той, хто самого себе перемогти може. " "Посієш звичку – пожнеш характер. " "Таланти і шанувальники". "В людині все має бути прекрасним". "Індивідуальні особливості людини". "Пізнай себе". "Презентація твого дня народження". "Бережи свій час".	Усвідомлення основних засад "Я-концепції" особистості: - усвідомлення основних засад Я-образу, Я-концепції особистості; - формування основ самопізнання, самооцінки; - формування позитивного самоставлення дотримання норм етикету; - конструктивний підхід до вирішення різних життєвих ситуацій; - конструктивне вирішення життєвих проблем; - готовність працювати над собою і своїми моральними якостями.	Година спілкування, класні збори, година класного керівника, анкета думок, зустріч, відверта розмова, просвітницький тренінг, конкурс, гра-експрес, спартакіада народних ігор, рольова гра, вікторина, веселі старты та естафети, колективна творча справа (КТС), жива газета, випуск газети, свято-презентація, усний журнал проект, операція, виставка-конкурс, колективне ігрове спілкування, похід, спартакіада, турнір, гра-анкета, колаж, ігрова програма, художня галерея, виставка творчих робіт, конкурс-інсценізація,
6	"Життя – найдорожчий скарб". "Чи щось без серця зрозумієш". "У пошуках власного ідеалу". "Стратегія прийняття моральних рішень". "Як долати труднощі і випробування. " "Заздрісник сам собі ворог". "Життя не вічне – вічні цінності людські. "Вміння знаходити себе в суспільстві". "Характер людини: як він формується". "Пізнай себе". "Світ моїх захоплень".		
7	"Образ мого "Я". "Я і мій характер". "Мої цінності". "Світ моїх почуттів". "Подивись на себе уважно". "Пізнай самого себе". "Я в колі сім'ї". "Яскраві події мого життя". "Господарочка". "Добродії". "Проведення одноденного походу з елементами орієнтування за допомогою компаса та карти". "Країна моїх мрій".		
8	"У згоді з самим собою". "Шлях до себе". "Як стати щасливим". "Уміти володіть собою". "З чого починається пізнання". "Чи любиш ти себе?". "Яка людина заслуговує на повагу інших". "Ким бути і яким бути". "Створення життєвого проекту саморозвитку". "Світ моїх захоплень". "Фізична краса не постійна, а духовна — вічна". Дозвілля та хобі. "Моє дозвілля". "Таланти твої, Україно". "Якщо я буду...". "Вчитель — моє покликання". "Мій улюблений учитель". Тренінги "Кроки до успіху". "Я" — частинка Всесвіту". "Як подолати	Сформованість основних засад "Я-концепції" особистості: - усвідомлення власної індивідуальності, неповторності; - виховання самоповаги; - формування емоційної культури; - навичок самовладання, самотворення, життєтворення;	

	невдачу?". "Наодинці із собою". "Сам собі вихователь". "Кодекс чесної особистості". "Шлях до себе", "Умій сказати НІ".	- стремління до ідеалу.	конкурсна програма, інтелектуальна гра тощо.
9	"Мій ідеал". "Бережи честь змолоду". "Пізнай себе — і ти пізнаєш світ". "Мої життєві принципи". "У колі симпатій". "Країна моїх мрій". "Вміння бути самим собою". "Як стати лідером?" "Без добрих справ немає доброго імені". "Про культуру почуттів". "Засоби профілактики травматизму і патологічних станів організму під час проведення туристсько-краєзнавчих подорожей". Участь у шкільному та районному святі "День туризму". "Що таке самовиховання, самооцінка, самореалізація?". "Найскладніше — не відстоювати свою думку, а мати її". "Життя — це не ті дні, що минули, а ті, що запам'ятались". "Умій сказати, умій змовчати". "Хочеш бути щасливим — будь ним!" "Не говори, що знаєш, але знай, що говориш". "Бережи себе". "Здоров'я — скарб".		

Друга сходи́нка . ціннісне ставлення до сім'ї, родини, людей

Класи	Тематичний зміст виховної діяльності	Виховні досягнення	Форми діяльності
1	"Мої обов'язки в сім'ї". "Мамо, тато, я — дружна сім'я". "Що означає бути вихованою людиною?". "Світлофор ввічливості". "Чарівні слова відкривають серця". "Чесним треба бути всюди". "Школа гарної поведінки". "Умій слухати". "Відкриваємо скриньку добрих справ". "Про дружбу". "Кого з друзів ти візьмеш у подорож?". "Майстерня Діда Мороза", "Свято Чепурушки". "Бабусина скриня". "Скриня народної мудрості". "Яким має бути добро на Землі? ", "Що означає бути добрим? ", "Як інших навчити поваги до себе? ", "Ми йдемо до їдальні", "Гість – радість у домі". "Слова вітання, побажання", "Сила і слава твого роду".	Сформованість основ національних та загальнолюдських цінностей: — уміння та навички підтримки та збереження міжособистісної злагоди, запобігання та мирного розв'язування конфліктів; — здатності враховувати думку інших людей, адекватно оцінювати власні вчинки та вчинки інших; — сформованість моральних якостей (чуйності, чесності, правдивості, справедливості, гідності, толерантності, милосердя, взаємодопомоги, товариськості, співпереживання, щедрості, поваги до особистості).	Ситуаційно-рольова гра, сюжетно-рольова гра, гра-драматизація, інсценування, гра-бесіда, екскурсія, ігрова вправа, бесіда, ранок, свято, усний журнал, групова справа, оформлення альбому, уявна подорож, конкурси, ігри, демонстрація, розповідь, моделювання, вікторина, екскурсія, виставка малюнків, перекличка повідомлень, добродійна акція, театральна вистава
2	"Бути совісним означає...". "Мій товариш". "Моя іграшка — тобі". "Буду гідним скрізь і всюди, щоб нести вам радість, люди!". "Про справжню дружбу". "Школа вишуканих манер". "Ти — вихована дитина?". "Турбота. Діти допомагають дітям". "Як би я вчинив...". "Шануй батька й неньку". "Традиції та реліквії моєї родини". "Берегиня". "Рушник моєї бабусі". "Захоплення моїх рідних". "За добро платять добром", "Правила чесної гри та змагання".		
3	"Дерево міцне корінням, а людина — родом". "Родина, родина: від батька до сина". "Вчимося бути добрими людьми". "Якщо ти погано вчинив". "Мій день, мої вчинки". "Чужого горя не буває". "Якщо твій друг помилився...". "Як і чим випробовується дружба". "Про правила товаришування". "Шляхетні дівчатка та лицарі – хлопці", "Ти на світі не один", "Коли я щасливий", "Любов. Любов-милосердя. Добродійні справи людини", "Як стати добрим? ", "Мистецтво гречності".		
4	"Ти знаєш, що ти — людина?". "Кожна людина неповторна!". "Народна мудрість про добро, совість, ввічливість, справедливість, чесність". "Хочу і треба". "Розкажи мені про		

	себе". "Подаруй свято іншим". "Слово — не горобець — вилетить не піймаєш". "Вихована людина: яка вона?". "Золоте правило ввічливості". "Мама, тато, я — читацька сім'я". "Від матері доні добро передати". "Пам'ятай про інших", "Як ми розмовляємо. Про культуру листування. Правила телефонної розмови", "Життя людини – найважливіша цінність", "Квіти людської душі (про людські цінності)", "Мудрість людської турботи", "Поведінка у храмі", "Іспит на вихованість", "Ні агресії і насильству".		
5	"Відповідальність найкращий путівник у вчинках", "Разом нас багато – нас не подолати", "Дружба і її значення у житті людини", "Честь і гідність", "Співчуття – перший крок до людяності", "Культура поведінки у школі", "Чи вміємо ми відпочивати", "Щастя, коли тебе розуміють", "Мовленнєвий етикет", "Спілкування на відстані", "Почуття гумору і жарти", "Коли Юпітер гнівається", "Шануймо старших", "Що псує стосунки між людьми", "Про гостинність і гостей", "Турбота за інших людей – головний обов'язок у житті", "Вдячність".	Усвідомлення цінностей соціального спілкування: - формування культури поведінки вдома, школі, громадських місцях; - усвідомлення себе членом колективу; - виявляти толерантність, ввічливість, повагу до оточуючих; - формування умінь і навичок подолання конфліктів; - соціальна шкода агресії і насильства; - культура відпочинку, спілкування на відстані;	Година спілкування, година класного керівника, анкета думок, зустріч, відверта розмова, конкурс, гра-експрес, родинне свято, родинна вітальня, рольова гра, вікторина, колективна творча справа (КТС) (жива газета, випуск газети, свято-презентація, усний журнал та інше), проект, виставка-конкурс, фестиваль, колективне ігрове спілкування, похід, турнір, гра-анкета, колаж, ігрова програма, пошукова гра, акція (милосердя, благодійна), конкурс-ярмарок,
6	"Толерантність", "Чесний – ворогів не має", "Чи можна прожити без конфліктів", "Ми і наші вчителі", "Мовленнєвий етикет", "Чарівні слова", "Комп'ютер чи книга", "Я в Інтернеті", "Мое і чуже", "Дерево з коріння починається, а людина - з сім'ї", "Немає місця на землі, де б засуджували милосердя", "Чуйність і доброта – два крила, на яких тримається людство", "Точність – ввічливість королів", "Курінню- ні".		
7	"Моє спілкування з людьми", "Ставлення людини до людини", "Напитись з отчої криниці", "Моя сім'я»", "Я в учнівському колективі", "Мій етикет", "Етикет у давнину і тепер", "Сучасний етикет у громадських місцях", "Шкідливі звички заважають усі", "Як протистояти насильству", "Школа виживання".		
8	"Мистецтво спілкування: коли яке слово мовити", "Як жити в мирі з людьми", "Добротою себе перевір", "Особистість і колектив", "Учіться любити", "Що таке СНІД", "Я і моя родина", "За правилами етикету", "Його ввічливість етикет", "Імідж сучасної людини", "Молодіжне дозвілля", "Твої вороги психоактивні	Засвоєння сімейних, родинних та суспільних цінностей: - здоров'я – найвища цінність; - ціннісне ставлення до оточуючих людей;	

	речовини", "Як поводитись у складних життєвих ситуаціях", "Як долати агресивність".	- культура спілкування і мовленнєвий етикет; - повага до батьків, сім'ї, родини; - цінність здорового способу життя; - формувати навички співжиття у колективі; - готовність нести відповідальність за свої вчинки. - неприйняття агресії і насильства	виставка творчих робіт, конкурс-інсценізація, конкурсна програма, тощо.
9	"Любов до ближнього — джерело величі людини". "Відкрийте чарівні двері добра і довіри". "Любов'ю дорожити вмійте". Колектив починається з мене". "Цінності моєї родини". "Портрет мого колективу". "Я і ми". "Мої вчителі, старші друзі та наставники". "Жити — значить спілкуватися". "Молодь проти агресії і насильства". "Культура користування мобільним зв'язком". "Я та інформаційно-комунікаційні технології". "Твоя інформаційна безпека", "Ризики в Інтернеті".		

Третя сходинка . ціннісне ставлення до праці

Класи	Тематичний зміст виховної діяльності	Виховні досягнення	Форми діяльності
1	“Бджілка мала, та й та працює”. “Ми працюю любимо”. “Про двох братів – Умійка та Невмійка”. “Коли я виросту...”. “Місто веселих майстрів”. “Збережемо книгу”. “Подарунок малюкам дитячого садка”. “Знайомимось з професіями”.	Сформованість понять та уявлень про важливість праці для людини, родини і держави: – повага до людини праці; – вміння і навички самообслуговуючої праці; – почуття відповідальності, охайності, самостійності, ініціативності, дисциплінованості, старанності, наполегливості; – початкові уявлення про світ професій.	Ситуаційно-рольова гра, сюжетно-рольова гра, гра-драматизація, інсценування, гра-бесіда, гра-мандрівка, екскурсія, ігрова вправа, колективне творче панно, бесіда, ранок, свято, усний журнал, групова справа, оформлення альбому, уявна подорож, конкурси, ігри, демонстрація, розповідь, моделювання, вікторина, виставка малюнків, операція-рейд, виставка-ярмарок, перекличка повідомлень, театральна вистава, ляльковий театр, ведення літопису класного колективу
2	“Навіщо людина працює”. “Землю сонце прикрашає, а людину – праця”. “Діло майстра хвалить”. “Книжкова лікарня”. “Подарунки молодшим друзям”. “Професія моїх батьків”. “Кращий мамин помічник”.		
3	“Праця годує, а лінь – марнує”. “Цінуймо працю інших”. “Мої досягнення”. “До джерел народних ремесел”. “Усі професії потрібні, усі професії важливі ...”.		
4	“Праця прикрашає людину”. “Праця – джерело життя і головна його краса”. “Допоможи книзі! ”. “Подарунки власноруч”. “Трудові традиції української родини”. “Працьовита родина”. “Калейдоскоп професій”. “Підприємства нашого міста (селища)”. “Чи знаєш ти ціну праці?”		
5	“Як організувати себе”. “Вчись учитись, щоб уміти трудитись”. “Книга скаржиться! Книга дякує!”. “Ціна твого підручника”.	Сформованість потреби в праці: – уявлення про значущість усіх видів	Година спілкування, класні збори, година

	"Місто веселих майстрів". "Даруйте радість людям". "У колективі немає чужої роботи". "Люди, які працюють поруч". "Професії мого роду", "Цінуймо хліб!", "Подарунок своїми руками".	праці; – уміння виконувати певні трудові дії, планувати, регулювати й контролювати трудову діяльність; – навички самообслуговування, ведення домашнього господарства; – вміння доводити справу до логічного завершення; – уявлення про сучасний світ професій.	класного керівника, анкета думок, зустріч, відверта розмова, просвітницький тренінг, ярмарок солідарності, конкурс, гра-експрес, фестиваль народних ремесел, рольова гра, вікторина, проект, операція, виставка-конкурс, фестиваль, колективне ігрове спілкування, турнір, гра-анкета, колаж, ігрова програма, пошукова гра, акція, художня галерея, конкурс-ярмарок, виставка творчих робіт, трудовий десант, конкурс-інсценізація, конкурсна програма, інтелектуальна гра тощо.
6	"Ціна однієї хвилини". "Що означає культура навчальної праці?". "Наші захоплення". "Професії наших батьків". "Школа вмілих господарів". "Господарь і Господарочка". "Чи вмію я працювати?". "Мої досягнення". "Скільки у світі професій". "Допомагаємо батькам".		
7	"Як навчитись цінувати і розраховувати час?". "Чарівна краса вишиванки". "З магазину чи власними руками". "Бабусин рушник у сучасній оселі". "Мої обов'язки в родині". "Я це можу". "Трудова біографія моєї родини". "Усі професії важливі, обирай свою". "Чекаємо батьків з роботи". "Іграшки своїми руками".		
8	"Що мали вміти хлопці і дівчата вступаючи у доросле життя". "Бережи свій час і час інших". "Як правильно організувати свою працю?". "Економіка домашнього господарства". "Школа – мій дім, я – господар у ній". "Формула вибору професії: можу + хочу + треба". "Освіта – шлях до майбутньої професії". "Таємниця майстерності". "У світі професій". "Що я знаю про майбутню професію?". "Мої здібності. Як обрати професію".	Кроки на шляху до професійного самовизначення: – активно-позитивне ставлення до праці; – знання про культуру праці в традиціях українського народу; – сформованість таких якостей як цілеспрямованість, організованість, працьовитість та наполегливість у подоланні труднощів у всіх видах діяльності; – значущість суспільнокорисної праці; – вміння проектувати індивідуальну освітню траєкторію; – уявлення про сучасний ринок праці.	
9	"Впорядкуємо ігровий майданчик для малят". "Працюємо разом, радіємо разом". "Як повернути до життя старі речі". "Основи економії та бережливості". "Підліткова праця: правознавчий аспект". "Ким бути чи яким бути?". "Як не помилитися у виборі професії?". "Світ професій: праця та покликання". "Освіта і професія". "Твій вибір – життєвий успіх". "Ти і ринок праці". "Презентація професій". "Ярмарок професій".		

Четверта сходінка . ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ

Класи	Тематичний зміст виховної діяльності	Виховні досягнення	Форми діяльності
1	"Вазони в класі". "Чистий клас". "Збережемо чистим довкілля". "Екологічна стежка". "Збережемо красу природи. Зелені друзі мого краю". "Перші весняні квіти". "Зустріч пернатих друзів". "Ми за них відповідаємо". "Тварини — не іграшки". "Туристська прогулянка до чистих джерел". "Рослини". "Милуйся красою рідної природи". "Звірі - малята". Екскурсія до зоопарку. Екологічна вікторина.	Сформованість понять та уявлень про довкілля: — усвідомлення краси природи як унікального явища та її функцій в житті людини; — пізнавального інтересу до природи; — необхідності гармонійного співіснування людини та природи, відповідального ставлення до неї; — дбайливого ставлення до природи в традиціях українського народу; — ставлення до рослин та тварин на засадах білетики; — "Контурна карта виховної еколого-натуралістичної роботи".	Ситуаційно-рольова гра сюжетно-рольова гра, гра-драматизація, інсценування, гра-бесіда, гра-мандрівка, екскурсія, ігрова вправа, бесіда, ранок, свято, усний журнал, групова справа, оформлення альбому, уявна подорож, конкурси, ігри, демонстрація, розповідь, моделювання, вікторина, виставка малюнків, операція-рейд, перекличка повідомлень, година спостереження, година милування, театральна вистава, ляльковий театр, догляд за рослинами і тваринами.
2	"Віч-на-віч з природою" "Чисте джерело". "Чиста криниця". "Екологічна стежка в різні пори року" (вулицею міста, села) "Чорнобиль — рана України" "Первоцвіти просять захисту" "Наш квітник — найкращий" "Дивовижні звірі в українських казках". "Природа в загадках, прислів'ях, приказках та віршах". "Екологія в загадках". "Контурна Карта виховної еколого-натуралістичної роботи".		
3	"Будь вимогливим і ніжним: перед тобою природа!". "Чисте подвір'я". "Подорож стежкою". "Збережемо красу природи". "Заповідні місця МОГО краю". "Подарунки осені". Казковий фруктовий-овочевий Вал". "Посаджу дерево". "На квіти чарівні подивись". "Я не ображу рідної землі". Одноденна туристська прогулянка "У поході Друзі". "Чорнобиль не має давнини часу". "Таємниці Катерини Білокур". "Тварини взимку потребують твоєї допомоги". "Різдво в гості прийшло". "Контурна карта виховної натуралістичної роботи". "Якби тварини вміли говорити". Рухливі ігри з елементами техніки туризму. Вікторина-гра "Що покласти в рюкзак для мандрівок". "Боляче буває всім" (ставлення до тварин). "Тварини моєї місцевості". "Контурна карта виховної еколого-натуралістичної роботи".		
4	"Стань природі другом, будь природі сином". "Себе я бачу в дзеркалі природи". "Тече річка невеличка". "Чисте довкілля". "Збережемо красу природи". "Захистимо усе живе". "Збережемо природу рідного краю". Туристська гра-естафета "Долаємо перешкоди". "В усі пори року прекрасна земля". "Екологічною		

	стежкою до лісу (гаю, поля)". "Жива і нежива природа". "Нагодуй птахів (тварин)". Гра – мандрівка "У лісі казкових дерев". "Контурна карта виховної еколого-натуралістичної роботи".		
5	"Я — маленька частиночка Природи". "Старти золотої осені". "Флора і фауна нашого краю". "Екологічною стежиною нашого краю". "Природа — наш дім". "Барви веселки". "Таємниці природи". "Свято квітів". "Вже брами літа замикає осінь". "Знайди скарби природи рідного краю". "Брати наші менші". "Аптека бабусі Медуниці". "Нагодуй птахів". "Бережи воду, козаче, і вона тобі віддячить". "Космос в українській міфології, явища природи і народні прикмети". "Ми відповідаємо за тих кого приручили".	Усвідомлення себе як невід'ємної ини природи, взаємозалежності ини та природи, взаємозв'язок стану тілля та здоров'я людей: - вичерпності природних ресурсів; - природи як еталонної цінності; - активної життєвої позиції щодо ровлення довкілля; - ціннісне ставлення до природи; - усвідомлення своєї відповідальності омашніх улюбленців; - розуміння явищ природи, знання дних прикмет; - бережливе ставлення до природи; - усвідомлення взаємозв'язку ного здоров'я зі станом екології;	Година спілкування, година класного керівника, анкета думок, зустріч, відверта розмова, просвітницький тренінг, конкурс, гра-експрес, рольова гра, вікторина, колективна творча справа (КТС) (жива газета, випуск газети, свято-презентація, усний журнал та інше), проект, операція, виставка- конкурс, фестиваль, колективне ігрове спілкування, похід, турнір, гра-анкета, колаж, ігрова програма, пошукова гра, екологічна акція екологічна стежка,
6	"Зелений патруль". "Бережи ліс". "Вода — безцінне багатство. Бережіть її". "Давайте, друзі, разом природу берегти!". "У природі — у рідному домі". "Ліс — не школа, а всіх учить". "Природа — людині, людина — природі". "Рослини-барометри". "Чисте повітря". "До природи — не носи шкоди". "Сценарій фільму "Мальовнича моя Україна: оформляємо путівник". "Озера та ріки мого краю". "Земля наш спільний дім". "Секрети здоров'я". "Я вклонюсь тобі пшеничне колосся". "Квіти — усмішка природи". "Ми їх назавжди втратили (сторінками Червоної Книги)". "Ми їх назавжди втратили" (сторінками Червоної книги)". "Знай і люби свій рідний край!". "Захистимо наших братів менших". "Екологічні катастрофи". "Дзвони Чорнобиля". "Хто природу не тривожить, тому вона допоможе". "Контурна карта виховної еколого-натуралістичної роботи".		

7	"Земля-годувальниця". "Історія міст і сіл України". "Україна Вишивана". "Вода — джерело життя". "Космос — далеко чи поруч?". "Ерудит природи". "Конкурс фото "Природа і фантазія". "Здорова природа — здорова людина". "Дари природи є невичерпними". "Вітамінна і скарбниця". "Овочеві витівки". "Щедрі дари осені". "Жива Липка хай росте". "Квітковий вернісаж". "Вальс квітів". "Контурна карта виховної еколого-натуралістичної роботи". "Природа не майстерня, а храм — шляхи подолання екологічної кризи". Проект "Сім природніх чудес України".		художня галерея, виставка творчих робіт, конкурс-інсценізація, конкурсна програма, інтелектуальна гра тощо.
8	"Біологічний хокей" (КВК). "Екологічний бумеранг". "Екологічне лото". "Зелений дивосвіт". "Ми — в природі, природа — в нас". "Замість ялинки — зимовий букет". "Осінній дивограй". "Світ дерев". "Дзвони Чорнобиля". "Мальовнича моя Україна: розробка сценарію фільму". "Світ природи в народному епосі". "Контурна карта виховної еколого-натуралістичної роботи". "Бережи свою планету". "Проблеми природи нашого краю".	Сформованість почуття особистої причетності до збереження природних багатств: - відповідальне ставлення до природних ресурсів і багатств; - ощадливе використання енергоносіїв;	
9	"Збережемо чистоту водних просторів наших!". "Бережіть рідну природу!". "Бережіть ліс — легені планети!". "Збережемо наше довкілля!". "Екологічний КВК". "Посади дерево". "Чистий зелений СВІТ навколо тебе". "Захистимо мурашник". "Розчистимо лісове Вжерело". "Вони — з Червоної книги!". "Квіти — очі землі". "Рослини у творах мистецтва". "Уроки Чорнобиля". "Стояла я і Слухала весну...". "Хай вічно струмує вода". "Мальовнича моя Україна; оформлення фотоальбому". "Краса і біль України": "Свята Спадщина", "Мальовнича Україна", "Скривджена земля", "З попелу і забуття". "Екологічна юстиція". "Свято врожаю". "Контурна карта Виховної еколого-натуралістичної роботи".	- формування екологічної культури; - навички безпечної поведінки в природі; - потреба в оздоровленні довкілля та участь у природоохоронній діяльності; - навички життєдіяльності в умовах екологічної кризи.	

П'ята сходи́нка . цінні́сне ставле́ння до культу́ри і мистецтва

Класи	Тематичний зміст виховної діяльності	Виховні досягнення	Форми діяльності
1	"Музика поруч з нами". "Краса природи в пісні та слові". "Музичні фантазії". "Музика в природі: пори року". "Мистецтво слова". "Абетка мистецтва". "Таємниця однієї картини". "Мова танцю". "Малюємо разом". "Як фарбами передати настрої". "Ліпимо казку". "Барви пір року".	Сформованість естетичних почуттів, уявлень і знань про прекрасне у житті та мистецтві: — основ про видову специфіку мистецтв, засобів їх виразності; — вміння відчувати та розуміти художні образи; — навичок виконувати творчі завдання; — перелік рекомендованих екскурсій до природних та культурних об'єктів, включених до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.	Ситуаційно-рольова гра сюжетно-рольова гра, гра-драматизація, інсценування, гра-бесіда, гра-мандрівка, екскурсія, ігрова вправа, колективне творче панно, бесіда, ранок, свято, усний журнал, групова справа, оформлення альбому, уявна подорож, конкурси, ігри, демонстрація, розповідь, моделювання, вікторина, виставка малюнків, перекличка повідомлень, хвилини мистецтвом, година спостереження, година милування, театральна вистава, ляльковий театр
2	"Музичний фольклор рідною краю". "Народні звичаї". "Краса природи у творах образотворчого мистецтва". "У царині мистецтва". "Чарівне слово поезії". "Я вишиваю рушничок". "Лине листя". "Мистецька галерея зими". "Світ казки". "Мистецтво ляльки". "Вчимося етикету". "Культура поведінки": ідемо до театру (музею, кінотеатру, цирку, на виставку тощо).		
3	"У царині мистецтва". "Музичні захоплення". "Я вишиваю рушничок". "Кіномистецтво". "Архітектурні перлини рідного краю". "Доторкнутися словом до серця". "Хоровод весняних квітів". "Краса природи рідного краю". "Малюю до картинної галереї". "Граю у ляльковій виставі". "Вчимося етикету". "Культура поведінки": ідемо до театру (музею, кінотеатру, цирку, на виставку тощо). "Пісня колискова". "Музична мозаїка". "Театр актора і ляльки". "Фарби осені". "Поезія зими". "Мелодія весни". "Я співаю у класному хорі" (конкурс класних хорів). "Я – юний диригент".		

4	"Мистецькі шедеври". "Влучне слово". "Про що розповідають картини". "Музична спадщина рідного краю". "Як слухати музику". "Музичні асоціації". "Краса природи в мистецтві". "За народними ремеслами". "Кіномистецтво: документальний фільм". "Мистецькими стежками рідного краю". "Пісня рідного краю". "Прекрасне очима дитини". "Театральна афіша".		
5	"Люби музику — вона облагороджує думки і почуття". „Чарівна мелодія скрипки". "Народ скаже — як зав'яже". "Мистецькі уподобання моєї родини". "Різдвяний настрій". "Великодні писанки". "Рукотворне диво". "Естетика побуту українців". "Образотворче мистецтво українців". "Символи і образи в українському мистецтві". "Українські образи і символи у світовому мистецтві". "Культура поведінки": ідемо до театру (музею, театру, цирку, на виставку тощо). “Я – актор шкільного театру” (шкільні вистави). Участь у шкільній самодіяльності.	Сформованість потреби у спілкуванні з мистецтвом як основи естетичного виховання і художнього сприйняття дійсності: — пізнавального інтересу до мистецтва; — навичок сприймання та аналізу художніх творів; — здатності до творчої діяльності у мистецькій сфері; — художньо-естетичних смаків, емоцій, почуттів і культури мислення та поведінки.	Година спілкування, година класного керівника, анкета думок, зустріч, конкурс, гра-експрес, родинне свято, рольова гра, вікторина, колективна творча справа (КТС) (жива газета, випуск газети, свято-презентація, усний журнал та інше), проект, виставка-конкурс, ведення літопису класного колективу, фестиваль української пісні колективне ігрове спілкування, турнір, гра-анкета, колаж, ігрова програма, пошукова гра, художня
6	"Вітальна листівка своїми руками". "Мистецтво та мої емоції". "Народні ремесла". "Витинанка". "Театр-експромт". "Турнір знавців поезії". "Школа юного актора". "Студія знавців поезії". "Ляльковий театр — молодшим школярам". "Естетика побуту". "Великодні композиції". "Мистецькі канікули". "Культура поведінки": ідемо до театру (музею, кінотеатру, цирку, на виставку тощо).	Розуміння ролі мистецтва як основи морально-духовного розвитку особистості: — здатності цілеспрямовано сприймати, відчувати, правильно розуміти мистецтво; — здатності висловлювати власне ставлення до мистецтва, творчої діяльності у мистецькій сфері; — потреби у спілкуванні з мистецтвом; — системи мистецьких знань, понять,	
7	"Письменники рідного краю" "Сьогодення і майбутнє України і української книги". "Пісенник мого часу". "Люблю я пісню українську". "Естафета творчих завдань". "Український вінок". "Вишневі усмішки". "Архітектурні пам'ятки мого краю". Культура мовлення". "Культурна людина. Яка вона?". "Естетика		

	зовнішнього вигляду". "Мистецька карта України".	термінів, тлумачень.	галерея, виставка творчих робіт, конкурс-інсценізація, конкурсна програма, інтелектуальна гра тощо.
8	"Музика, яку ми слухаємо. Музика, яку ми любимо". "Кобзарська дума". "Чи розуміємо ми оперу?". "Театр у моєму житті". "Мистецтво і мода". "Наш край у творах мистецтва". "І на тім рушникові". "Купальські вогні". "Новорічна вистава". "Різдвяні комедії". "Духовність особистості і мистецтво". "Уроки шляхетності". "Тонкощі побуту".		
9	"Концерт-блискавка". "Я малюю світ". "Мої захоплення". "У світі кіномистецтва". "Музичний калейдоскоп". "Осінній дивограй". "Я любив вас усіх, та найбільше любив Україну". "П'ять хвилин з мистецтвом". "Музична вітальня". "Україна моя вишивана". "Загадка — до мудрості кладка". "Подорож мережею Інтернет: відкриті наукові архіви, електронні бібліотеки, віртуальні музеї, світ електронних словників, електронна культура, термінологічні довідники". "Складаємо художню карту рідного міста".		

Шоста сходи́нка . ціннісне ставлення до суспільства і держави

Класи	Тематичний зміст виховної діяльності	Виховні досягнення	Форми діяльності
1	"Та земля мила, де мати народила". "Моя рідна Україна". "Символи моєї держави". "Знай і поважай Герб, Прапор і Гімн своєї Батьківщини". "Ми — українці". "У країні рідної мови". "Мова". "Наша мова — солов'їна".	Сформованість основних понять народ, націю, суспільство, державу: — почуття поваги та гордості до свого краю, народу, мови; — приналежності до української нації, відчуття себе громадянином України, шанування державних символів, Конституції України; — любові до культури свого народу, традицій, звичаїв і обрядів; — розуміння правил взаємодії людей у колективі, суспільстві та безконфліктності їх спілкування, толерантного ставлення до представників інших національностей, шанобливого ставлення до їх культури, релігій, традицій.	Ситуаційно-рольова гра сюжетно-рольова гра, гра-драматизація, інсценування, гра-бесіда, гра-мандрівка, екскурсія, ігрова вправа, бесіда, ранок, свято, усний журнал, групова справа, оформлення альбому, уявна подорож, конкурси, ігри, демонстрація, розповідь, моделювання, вікторина, екскурсія, виставка малюнків, перекличка повідомлень, театральна вистава, ляльковий театр,
2	"Наша Вітчизна — Україна". "У нас одна Батьківщина — наша рідна Україна". "Ми — українці". "Я — син своєї землі". "Українці за кордоном". "Славетні українці". "Кожному миле його слово рідне". "Я маю право... кожна людина має право".		
3	"Я — маленький громадянин". "Що необхідно знати про національну політику". "Ми всі – єдина сім'я". "Чи знаєш ти свій край?". "Древня столиця України". "Легенди нашого краю". "Вулицями рідного (села)". "Година пам'яті". "Моральні цінності мого народу. Традиції поваги, турботи, співчуття й допомоги людям". "Моя мала Батьківщина". "Мій рідний край". "Рід, родина, рідня". "Моя рідна вулиця". "Пам'ятаймо героїв". "Мої права та обов'язки". "Дитяча праця і права дитини".		
4	"Одна-єдина на цілім світі...". "Я — громадянин України і пишаюсь цим". "Школа прав дитини". "Люби і знай свій рідний край". "Люди, які прославили мій край". "Сторінки історії мого міста (села)". "І живе калина на папері". "Всі народи України живуть в злагоді та мирі". "Шануймося, бо ми того варті".		
5	"Хто і коли жив жив в Україні". "Ми – творці власного життя". "Хто і коли жив в Україні". "Україна пам'ятає" (Голодомор 1932-1933 рр.). "В ім'я твого і мого життя" (сторінками історії). "Ніхто не забутий, ніщо не забуте". "Державний гімн України". "Що я	Усвідомлення єдності власної долі з долею Батьківщини: — виховання почуття патріотизму; — почуття любові до свого рідного	Година спілкування, година класного керівника, анкета думок, зустріч,

	знаю про Україну?". "Моя країна моїми очима". "Закони життя нашого класу". "Немає прав без обов'язків". "Конвенція ООН та Конституція України про права дітей". "Про символіку України". "Герої завжди поміж нас". "Тарасове слово". "Твоя активна життєва позиція".	краю, Батьківщини, народу, українських законів, традицій та звичаїв; — моральних, духовних та історико-культурних цінностей, високої мовної культури; — шанобливого ставлення до державної символіки; — правил та норм поведінки, соціально важливих для суспільства; — активної життєвої позиції щодо негативних проявів у соціумі; — толерантного ставлення до історії та культури інших народностей, які проживають в Україні та інших державах; — шанування героїв України; — знання і повага законів України.	відверта розмова, просвітницький тренінг, конкурс, гра-експрес, рольова гра, вікторина, колективна творча справа (КТС) (жива газета, випуск газети, свято-презентація, усний журнал та інше), проект, виставка-конкурс, ведення літопису класного колективу, фестиваль, колективне ігрове спілкування, похід, турнір, гра-анкета, колаж, ігрова програма, пошукова гра художня галерея, виставка творчих робіт, конкурс-інсценізація, конкурсна програма, інтелектуальна гра тощо.
6	"Я — моя родина — Україна". "Україна — полікультурна держава". "Демократичні принципи та цінності". "Згадаймо всіх поіменно". "Моя земля — земля моїх предків". "Україна — наша Батьківщина". "Державна символіка". "І синє небо, і жовте колосся". "Люби і знай свій рідний край". "Традиції мого народу". "Мова рідна — слово рідне!". "Чи знаю я рідну мову?". "Хто живе поруч зі мною?". "Традиції моєї родини". "Школа — наш дім, ми господарі в ній". "Тарасовими шляхами". "Козацький КВК".		
7	"Любове моя — Україно!". "Україні в світі". "Наші земляки". "Україна від козацьких часів до сьогодення". "Найвідоміші винаходи українців". "Мій рідний край". "Історія рідного краю". "Народознавчий конкурс ерудитів". "Життя та побут українців". "Українська вдача". "Моє село чи місто". "Запорізькі козаки". "Діти мають знати свої права". "Виховуємо лідерські якості". "Школа зустрічає гостей". "Випускники нашої школи". "Українська державність". "Українська топоніміка".		

8	"Країна, в якій я живу". "Моя Україна, демократична і вільна, я з нею пов'язую доліс свою". "Що ти знаєш про мій народ, шаную його звичаї". "Колосок пам'яті". "Вчинок, і.....відальність, наслідки". "Трагедія українського народу" (Голодомор 1932-1933 рр.). "Я — громадянин і патріот держави". "Збережемо наш скарб — рідну мову". "Джерела духовності мого краю". "Видатні люди мого краю". "Допоможемо ветеранам". "Козацькі сурми". "Українці за кордоном. Що таке діаспора?". "Україна – суверена і незалежна держава". "День Соборності України". "6 грудня – День збройних сил України". "Є пам'ять, якій не буде кінця". "Воїни – інтернаціоналісти". "Видатні вчені України, рідного краю". "Українське козацтво міфи та реалії". "Ми – єдиний народ".	Сформованість потреби у збереженні та примноженні духовного й матеріального багатства українського народу: — відповідальності як важливої риси особистості за долю Батьківщини; — розуміння особистістю своїх прав, свобод, обов'язків; — громадянської життєвої позиції, участь в учнівському самоврядуванні, житті школи та громади; — власної віри у духовні сили народу, його майбутнє; — усвідомлення себе патріотом і громадянином України; — уявлення про демократичні цінності замінити повага до всіх народів в Україні; — участь у самоврядуванні школи. — потреби у полікультурному спілкуванні на основі взаєморозуміння та поваги.	
9	"Громадянське суспільство — гарантія дотримання прав людини". "Гуманістична мораль у громадянському суспільстві". "Колосок пам'яті". "Державні символи України". "Дебати: право на приватне життя". "Україна — європейська держава". "Видатні вчені України". "Ваш світлий Подвиг незабутній". "Культура політичної дискусії", "Твоя правова культура", "Якби я був президентом...". "Що ми можемо зробити для того, щоб шкільне життя було яскравим і незабутнім".		

Програма виховної роботи
учнів 1-9 класів
Малолисовецького НВК
«Шість кроків до успіху»

Затверджено на засіданні методичної ради

(протокол № 2 від 03.10.2011 року)

Голова методичної ради

С.С.Сидоренко